

Kakaóbiztos morzsák

Tizennyolc évesen pedagógiai asszisztensként kerültem először a katedra belső oldalára. A gödöllői Dobó Katalin utcai iskola tanulói enyhén értelmi fogyatékosnak diagnosztizált gyermekek voltak. Köztük kiugróan sok a roma. A besnyői völgy lakói. Köztük, velük tanultam a szakmát. Huszonév távlatából, már korántsem vagyok biztos abban, hogy azok a gyerekek mindannyian valóban organikus defektussal küzdöttek. Sokkal inkább azért kerültek abba az iskolába, mert a beiskolázás idején nem bírtak olyan készségekkel, amit az általános iskola belépéskor megkövetelt. A legnagyobb gondot a nyelvi korlátok jelentették. Nem azért, mintha az anyanyelv még lovári, vagy beás nyelv lett volna. Előfordult ugyan, de nem ez volt jellemző. Inkább az, hogy az otthon használt nyelv egyfajta lecsupaszított magyar volt, rendkívül korlátozott szókincs-csel, bizonytalan nyelvtani eszköztárral. A szűkebb közösség által alig használt fogalomkörök pedig teljesen hiányoztak. Így például az idő fogalma. A beiskolázási vizsgálatokon hangsúlyos szerepet kap, (ma is) az idő fogalomköre. Ezek a gyerekek azonban alig tudták megkülönböztetni a márt a tegnaptól, nem ismerték, mert soha nem használták a napok vagy évszakok nevét. Másfél évtizeddel később ugyanezzel a problémával szembesültem, egy pest megyei általános iskolában. Igaz, ma már nem kerülnek eltérő tantervű osztályba a telepi gyerekek, de az olvasás-írás elsajátításának legfőbb akadályá ma is a korlátozott nyelvi kód.

Néhány évvel ezelőtt, egy sikeres pályázatnak köszönhetően sikerült számítógépet állítani a fejlesztő szobába, és oktató-ismeretterjesztő programokat beépíteni a mindennapi munka folyamatába. A hatás azonnali és fergeteges volt. A gyerekek döntő többségét már önmagában az eszközzel való tevékenység is motiválja, és megfelelő programok alkalmazásával mérhető fejlődést értünk el, több területen is.

Hozzáteszem, az érintett tanulók családjában kevés kivétellel nincs számítógép, és az általános iskolai keretek között legelőször az ötödik osztályban találkozónak az eszközzel. A legtöbb első-másodikos diák (tanulási nehézséggel küzdő gyerekekről van szó!) néhány alkalom után önállóan is tudta kezelni a gépet. Különösen nagy sikere volt a kinyomtatható feladatlapoknak, amivel otthon is el lehetett dicsekedni, és újra meg újra megörültek, ha egyik napról a másikra saját magukat, vagy társaikat találták a háttérként beállított képen. Az anyanyelvi képzés minősége meghatározza a többi műveltségi terület elsajátítását. A tanulói kulcskompetenciák – gondolkodás, megismerés, a személyes értékek tudatosítása – eszköztelenek olvasás nélkül. Az olvasási nehézség tüneteit mutató gyermekeknél különös hangsúlyt kap a tanulást segítő motivációs tényezők megerősítése. A fejlesztő munka gyakorlati tapasztalata, hogy a számítógépes tanulás önmagában is felhívó tényező. Diákjaink megdöbbentő gyorsasággal jutnak el a számítógép és a perifériák beüzemelésében, kezelésében a biztonságos "felhasználói" szintig, az általunk használt oktató szoftvercsaládok önálló használatáig.

Az olvasási nehézség kialakulása legtöbbször a nyelvi kultúra másságából, a jelrendszer tanulásának idején még az "iskolanyelv" elégtelen értelmezéséből eredeztethető. Iskolánk diákjai között évről-évre nő a roma származású tanulók aránya. A fejlesztő foglalkozásokon arányuk eléri a nyolcvanöt százaléket.

Terveink között szerepel, hogy a számítógép terem monopóliumát feloldva azokba az osztályokba, ahol az osztálytanító alkalmazza a kooperatív tanítás és a differenciálás módszereit, elhelyezzünk egy-egy gépet, amelyre a pedagógus választása szerint (a helyi tantervnek megfelelően) kerülnének fel az anyagok. Például egy olyan oktatóprogram, amely az olvasás jelrendszerének alapjait kívánja erősíteni. A program lényeges eleme, hogy a háttérképek minden esetben cserélhetőek legyenek.